

EIS - Nederland
 Groepsnaam : Chironomidae
 Groepsnr : 1630
 Soortnaam : Alle
 Soortnr : Alle
 Vangstjaren : 1965-1988
 # vangsten : 5455
 # hokken : 380
 Datum : 13-8-1990

Fig. 3. Voorbeeld van een verspreidingskaart met UTM grid (hokken 10 x 10 km), gemaakt met het computerprogramma EISMAT. Verkleind tot 46,8 %. Bij publicaties worden de randteksten weggesneden. De kaart kan met verschillende opties voor grid (met of zonder 10 x 10 of 100 x 100 grid) en verschillende symbolen worden afgedrukt. Ook kunnen de gegevens in 5 x 5 km hokken worden geplotted.

E.I.S. op de internationale toer

Wie dit leest is wel zo'n beetje op de hoogte van wat er in ons land gebeurt op het gebied van de registratie van oecologische verspreidingsgegevens van ongewervelden in ons land: werkgroepen, een databank in Leiden (met filialen daarvan in Wageningen en Renkum), werkgroepen voor verschillende diergroepen, verspreidingsatlassen, contacten met BIC. Kortom, binnenlandse aangelegenheden van het Bureau Nederland. Daarmee zijn de I en de S verantwoord, maar de E, het Europese element, hoe gaat het daar mee? Heath en Leclerc, de initiators van E.I.S., stimuleren het opzetten van regionale of nationale registratie centra, maar hielden daarnaast ook het internationale karakter van de organisatie in het vizier. Van de oorspronkelijke gedachte om voor iedere taxonomische groep één

databank als centrum te laten fungeren (bijv. Gembloux voor de Hymenoptera) is niet veel terecht gekomen. Ieder deed wat hij kon, maar de internationale afstemming was een sluitpost. Inmiddels lijkt de nu ontwikkelde koppeling van databanken het oorspronkelijke idee links te hebben ingehaald doordat de basisgegevens uitwisselbaar zijn geworden. De gegevens zijn over en weer bereikbaar en bruikbaar, althans in theorie.

Op internationaal niveau werden (en worden) ook symposia gehouden: Leiden (1981), Luxemburg (1983), Gembloux (1985), Parijs (1987), Straatsburg (1989). Dat laatste symposium was slecht bezocht, waarschijnlijk omdat het gebrek aan informatie was aangekondigd. Het onderwerp van de Straatsburg bijeenkomst was wel in Parijs overeengekomen. We zouden praten over de jongste voorstellen voor de bescherming van ongewervelden in het kader van de Conventie van Bern. De Raad van Europa, zetelend in Straatsburg, houdt zich daarmee bezig en de E.I.S.-bijeenkomst paste dan ook in de logische reeks van de vergaderingen die de besluitvorming in Straatsburg begeleiden. Het symposium van 1989 had voor E.I.S. heel duidelijke gevolgen. De aanwezige deelnemers aan het symposium, merendeels leden van het internationale comité, deden ter plaatse aan het secretariaat van de Directorate of Environment and Local Authorities het aanbod om de beoordeling van voorstellen om soorten van ongewervelden op te nemen in de conventie van Bern op zich te nemen. Dat voorstel werd aanvaard en later op politiek niveau bekrachtigd.

De conventie van Bern verplicht de landen van de Europese Gemeenschap maatregelen te nemen die het voortbestaan van met name genoemde soorten garanderen. Die soorten staan op lijsten op de verschillende appendices die bij het conventie-tractaat behoren. In het begin waren dat alleen gewervelde dieren en planten, maar de laatste 10 jaren heeft zich de opvatting ontwikkeld, dat ook ongewervelden bescherming hard nodig hebben. Diezelfde ontwikkeling zagen wij ook in ons eigen land. De Raad van Europa is verantwoordelijk voor de Conventie van Bern. Hun besluitvorming is politiek en loopt via commissies en de Raad. De ambtenaren die de deelnemende landen in de commissies vertegenwoordigen en voor de politieke besluitvorming verantwoordelijk zijn voelen zich niet altijd ter zake kundig en laten zich dus vaak seconderen door deskundigen. De voorstellen voor plaatsing op de appendices betreft men van het World Conservation Monitoring Centre in Engeland. Dat bureau poogt, met wisselend succes, de namen van bedreigde soorten te verzamelen. Voor de ene groep ligt dit gemakkelijker dan voor de andere. Over dagvlinders is uit de meeste landen zoveel bekend over achteruitgang in voorkomen, zowel qua aantallen als areaal, dat er wel een lijst is op te stellen van soorten die op Europese schaal bescherming behoeven. Voor andere groepen gaat men kennelijk vooral af op rode lijsten en andere publicaties die voor een aantal landen of deelstaten werden opgesteld. Op die manier krijgt men wel namen op een lijst, maar de motivering is vaak ondeugdelijk, het verspreidingsbeeld onvolledig en de naamgeving achterhaald.

E.I.S. ging niet voor niets een symposium houden in Straatsburg. De specialisten in een aantal groepen toonden duidelijk aan waar hem de schoen wrong. Wij hadden voor een aantal soorten zgn. data sheets opgesteld waarop de relevante gegevens over nomenclatuur, verspreiding, bedreiging per land, literatuur referenties en wensen voor aanvullend onderzoek overzichtelijk waren opgesomd. De noodzaak tot bescherming werd daarmee beter aangegeven, maar soms juist ondergraven. Het secretariaat van de eerder genoemde directie was zo onder de indruk dat zij aanbood E.I.S. als groep van experts voor de Commissie te laten fungeren, wat natuurlijk werd aangenomen. De groep gaat zelf criteria opstellen, soorten voorstellen en data sheets opstellen. De commissie behandelt de voorstellen en neemt de besluiten.

Europa zit niet eenvoudig in elkaar. Terwijl Straatsburg zich door middel van de Conventie van Bern inspant voor het

lees verder op p. 25

0009 Lepidoptera: Spingidae

De coördinator, Jan Meerman, is in 1989 vertrokken naar Belize (centraal Amerika), om daar een vlinderfarm op te zetten. Het gevolg is dat hij het coördinatorschap van deze werkgroep heeft moeten neerleggen. Hij verzoekt alle oud-medewerkers om door te gaan met het verzamelen van gegevens, en deze naar het Centraal Bureau te sturen. Er wordt nog steeds gestreefd naar een overkoepelende Werkgroep Lepidoptera, maar door veranderingen in de omstandigheden van een aantal initiatiefnemers (waaronder Jan Meerman), is deze zaak vooralsnog blijven liggen.

Het adres van Jan Meerman is:

Shipstern Reserve
P. O. Box 1158
Belize City
Belize, Central America

0049 Diptera: Drosophilidae

Vanuit zijn studie heeft de coördinator van deze nieuwe werkgroep zich al geruime tijd beziggehouden met de Drosophilidae van de Britse eilanden. Het werk zal resulteren in een tabel tot de Britse soorten, die wordt aangevuld met een overzicht van de verspreiding op de Britse eilanden en aanvullende ecologische informatie. In het kader van dat werk werd de Britse fauna vergeleken met wat bekend is van de Nederlandse en de Belgische fauna. Daaruit bleek, dat de Britse fauna aanmerkelijk beter onderzocht is. Met de vergaarde kennis van de Britse fauna ligt het voor de hand om ook de Nederlandse en de Belgische fauna aan een nader onderzoek te onderwerpen. Er wordt gewerkt aan een publicatie over de Drosophilidae van de Benelux, die mogelijk wordt uitgebreid met de overige Noordwesteuropese soorten.

In dit verband is de Werkgroep Drosophilidae gestart, met de bedoeling gegevens over de Nederlandse Drosophilidae te verzamelen om een tabel aan te kunnen vullen met zo compleet mogelijk en actueel mogelijke faunistische en ecologische gegevens. Op korte termijn zal een waarnemingsformulier worden opgesteld en zal een handleiding voor medewerkers beschikbaar komen. Op iets langere termijn zal een Nederlandstalige concept-tabel beschikbaar komen.

Naast de reeds voor Nederland gemelde soorten zal op het waarnemingsformulier ook ruimte worden opengelaten voor andere soorten. Vergelijking van de Nederlandse fauna met die van de Britse eilanden en Centraal Europa leert dat er zeker nog een aantal aanvullingen op de Nederlandse lijst valt te verwachten.

Voor meer informatie, bijvoorbeeld over beschikbare literatuur, kan met zich tot de coördinator richten.

P. L. Th. Beuk

Hymenoptera Aculeata

Het project aculeate Hymenoptera (bijen en wespen) is één van de oudste en omvangrijkste van de Nederlandse EIS projecten. De coördinator, Broeder Virgilius Lefeber, heeft in de loop der jaren een gigantische hoeveelheid gegevens verzameld en op ponsformulieren geschreven, zodat de huidige bestanden in z'n totaliteit een zeer groot deel van de EIS databank vormen. Niet voor niets heeft Broeder Virgilius vorig jaar de Uyttenboogaart-Eliassen prijs gekregen!

Tot nu toe was het beleid bij dit project, om per groep (familie) verspreidingsatlassen uit te geven (zoals Nederlandse Faunistische mededelingen 2, 3 en 4). Tot nu toe zijn van de Sphecidae (ten dele), Pompilidae (door Lefeber & van Ooijen), Megachilidae (door van der Zanden) en Colletidae (genus *Hylaeus*: door Koster) atlassen verschenen. Indien deze proce-

dure gecontinueerd zou worden, zou het nog vele jaren duren voor alle groepen behandeld zouden zijn. Inmiddels zijn echter vrijwel alle collectie gegevens op formulieren geschreven, en op dit moment (januari 1991) in de databank EIS ingevoerd. In 1990 hebben we daarom besloten om de groeps-gewijze behandeling te verlaten en te proberen binnen korte tijd één atlas van alle Nederlandse Aculeaten te publiceren. Hiertoe is een werkgroepje gevormd, onder leiding van V. Lefeber en C. van Achterberg. Het Centraal Bureau zal daarbij de gehele computerbewerking op zich nemen en de verspreidingskaarten vervaardigen. Op dit moment moet de correctie van de bestanden ter hand worden genomen. Er zijn nog twee grote lacunes van niet opgenomen collecties: de Halictinae uit het Leidse museum en de mieren. Als we alle aculeaten willen behandelen, zullen ook de mieren opgenomen moeten worden, tot nu toe was er echter geen EIS project voor mieren. Er wordt nog gezocht naar een oplossing voor dit probleem.

Erik van Nieukerken

vervolg van p. 14

leefgebied van bedreigde soorten, houdt men zich in Brussel bezig met de zgn. Habitat-richtlijn. Op de lijsten behorende bij deze richtlijn staan weer de soorten van de Conventie van Bern met nog weer wat aanvullingen. Ook Brussel is inmiddels bereid op het kompas van E.I.S. te gaan varen.

E.I.S. kan als internationale organisatie deze taak aan wanneer alle centrale databanken meewerken om per gebied de beschikbare gegevens te verschaffen en de contacten met specialisten te leggen. Dat zal heel wat organisatie en inzet vergen, maar het is zeker de moeite waard die inzet te leveren en mee te helpen E.I.S. een duidelijke rol te laten spelen. De al opgestelde data sheets laten zien dat het heel goed mogelijk is. Op het nationale of regionale niveau kan de internationale rol dan weer worden gebruikt om het belang van de werkzaamheden te onderstrepen.

Het ligt in de bedoeling om in 1991 een symposium te houden in Liechtenstein, in aansluiting op of tegelijk met een bijeenkomst van de Ramsar Conventie, die, zoals bekend, zich met de "Wetlands" bezig houdt. Wij zullen ons dan vooral concentreren op ongewervelden die met wetlands zijn geassocieerd.

P. J. van Helsdingen